

הגלין לעילוי נשמת
אברהם בן שרה ז"ל
שהשבת פקודת שנתו

דבר תורה לשלחן שבת

מתורת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א
רבה של תל ציון, ראש ישיבת פלא יועץ

פלא יועץ

זהירות - עניינו להזהר ולהשמר
מכל דבר רע ומכל צד נדנדוד איסור יותר ממה שנוהר לעבור על אש יוקדת ותחת חרב חדה, כי מר מאלף מיתות ומדינה של גיהנם ומכל הרעות שבעולם עבור פי ה' אל עולם, ולגרום צער וכעס ופגם מה למעלה ומה למטה, וקשה יותר מחבלי מיתה.

ולכן האיש הירא ורך הלבב יברח מאה שערים של היתר לבל יכנס בשער אחד של איסור, ואל ישמע לקול יצרו שמיקל בעיניו האיסורין ומבקש לו טענות שוא ומקום פטורין, ויום ליום מרגילו באיסורין יותר עד שנעשים לו כהיתר. והחי יתן אל לבו כי בעוברו אפלו עבירה קלה גורם רעה גדולה, ומורה שלא חס על כבוד קונו מאחר שאינו משתדל לעשות רצונו.

והירא את דבר ה' כאשר ראוי ליראה יראה גדולה עד אין חקר ואין תכלה, ראוי לו לברוח ולהתרחק הרחק מאד אפלו מחשש או מספק איסור. ובדבר שיש בו מחלוקת אפלו תשעים ותשעה אומרים מותר ואחד אומר אסור, למיחש בעי, אם לא דאפסיקא הלכתא ונדחה קראו לה לסברת האוסר.

ולמה הדבר דומה, לדבר שתשעים ותשעה רופאים אומרים עליו שאינו מזיק, ואחד אומר שיש בו סכנה ופקוח נפש אם יאכלנו, מי פתי שלא יחוש לסברתו. הא ודאי פשיטא שכל בר דעת יאמר, מה לי ולצרה הזאת להכנס בספק סכנה, שב ואל תעשה עדיף. ואם על חיי שעה כך, על חיי עולם ושלא לגרום צער וכעס לאלקינו מלך העולם על אחת כמה וכמה. ומחשבה זו מועלת להצילו מכל חטא, והרבה עמו פדות, ומביאתו לידי חסידות. זוהי דרך ישרה ליראי ה' וחושבי שמו, ואיש מתהלך בתומו, יהי אלקיו עמו.

(רבנו אליעזר פאפו
ספר "פלא יועץ" ערך 'זהירות')

גניבה מותרת!?

לא תגנובו וגו' (יט', יא)

דרשו רבותינו (מציעא דף סא:): "לא תגנובו על מנת למיקט (פי' לצער), לא תגנובו על מנת לשלם תשלומי כפל" (שרוצה לההנותו ויודע בו שלא יקבל, לפיכך גונב להתחייב בכפל). למדנו מכאן שגם לגנוב שלא למטרת הגניבה אלא לצער או ליתן לו הנאה גם כן אסור.

וז"ל הרמב"ם (בהלכות גניבה פ"א ה"ב): אסור לגנוב כל שהוא דין תורה, ואסור לגנוב דרך שחוק, או לגנוב על מנת להחזיר, או לגנוב על מנת לשלם, הכל אסור שלא ירגיל עצמו בכך. עכ"ל. וכ"כ מרן השלחן ערוך בחו"מ (סימן שמח) וע"ש בבית יוסף.

ולכאורה מן הגמרא יש להבין שכל איסור הגניבה זהו כאשר גונב עם כונה רעה כגון כדי לצער אותו, או גונב אפילו ליתן לו טובה והנאה, אך מ"מ הגניבה היתה גניבה "מוחלטת", שלא על מנת להחזיר אלא על דעת שיתפסוהו וישלם כפל ותשלומי ארבעה וחמשה. אבל אם גונב בצחוק, כגון אם חבירו הניח הפלאפון על השלחן ויצא, ואז תוך כך נוטלו, וכשהלה חוזר מחפש ומחפש, והללו נהנים, ואח"כ מחזירים לו. וכן אם רואה שמכיסו של חבירו יוצאים שטרות כסף וכמעט נופלים, והלה בא ומכייסו ופתאום זה מחפש את כספו ואינו מוצאו, ואח"כ ההוא מחזירו לו, וכל זה אין שום כונת גניבה מוחלטת (שלא להחזיר) ואין שום כונת צער ח"ו, אלא רק "שחוק" בעלמא, לכאורה זה אינו אסור.

אבל מה נעשה שהרמב"ם פסק, שאסור לגנוב "דרך שחוק". אך היה אפשר לומר דגם דרך שחוק זהו באופן שגונב "ואינו מחזיר לו". ומה שכתב "או לגנוב על מנת להחזיר", י"ל היינו כשגונב "ומשתמש בו לצרכו" (ע' סמ"ע שם ס"ק ג), אבל כשרק דרך שחוק ומחזיר לו וזו היתה כל כונתו אזי יתכן שהדבר מותר. וכן נראה מדברי השיטה מקובצת (ב"מ סא:): וכתב שם שכן מעשים בכל יום. ע"ש. ולפי האמור גם הרמב"ם יודה לזאת! אכן יש חלקו על זה. וע' בתורה תמימה פרשת קדושים (יט', יא אות ס). וראיתי שהרב פתחי תשובה (בחו"מ סימן שמח) הביא דברי השטמ"ק.

והנה המנהג שעושים בליל הסדר שאחד גונב את האפיקומן, ולכאורה הדבר אסור שהרי "דרך שחוק" אסור כמ"ש הרמב"ם. אבל כפי ביאורנו בדעת הרמב"ם יתכן שיש להמליץ על זאת (וע' בספר שלמי מועד, פסח עמוד שצט).

וה' יזכנו לשמור ולעשות ולקיים כל דברי התורה בין בינינו לבין קוננו, ובינינו לבין זולתינו. אמן.

שבת שלום ומבורך!

שואל ומשיב

נערך על פי תשובות שהשיב מורנו הרב שליט"א בכתב ובעל פה.
כאן הובאו המסקנות בקצרה, ועוד חזון למועד אי"ה

בישול בשבת ב'לבה' רותחת

שאלה: מה הדין באדם שבישל בשבת בלבה רותחת שהתפרצה מהר געש האם עבר על איסור בישול מדאורייתא או דרבנן, שנראה לי שראיתי פעם שלבה המתפרצת מהר געש היא תולדת השמש, וא"כ כל האיסור הוא מדרבנן שאין לבשל בתולדת החמה גזירה של תולדת האש.

תשובה: בשו"ת הלק"ט (ח"א סימן קפט) כתב שהאש שלהבת היוצאת בין ההרים, אומרים הטבעיים שניצוץ מן השמש נבער במוצא הגפרית ומשם יוצא האש. וכן מסקנתו. ולפי"ז המבשל שם אינו חייב. ועיין בספר היקר "סימן ברכה" (עמוד קפז).

בישולי עכו"ם בבישול ב'לבה' רותחת

שאלה: וכן בהנ"ל לגבי בישול עכו"ם אם בישל את האוכל עכו"ם בלבה רותחת שהתפרצה מהר געש האם האוכל אסור מטעם מאכלי עכו"ם או לאו.

תשובה: הנה נודע ביו"ד (סימן קיג) דרק צליה אפיה ובישול (עיין סעיף ג ויא). וכתוב באחרונים שאם בישל בחמי טבריא אין בו משום גויים. וכמו כן דין מעושן ומלוח, שאין בהם בישולי גויים כמ"ש השו"ע (סעיף יג) - והרי חמי טבריא - הוי תולדת חמה. לפיכך אין בו בישולי גויים. [וה"נ בני"ד]. ועיין פסחים מא ע"א ושבת לט ע"א מ ע"ב [ועיין בתוס' מסכת חולין דף ח. וצ"ע מ"ש בכפתור ופרח פ"ז, ואכמ"ל].

שאלות ניתן להפנות לת.ד. 57124 ירושלים, או בפקס: 02-9709118,

או דרך מערכת הגליון בדוא"ל: dvartoral@gmail.com

נצוד לשונך

מתוך הספר "חפץ חיים"

ז. ומוזה נוכח לידע, דכל שכן אם נוגע לו רק בכבוד בעלמא, כגון שיושב בין חבורת אנשים, ואין לו עצה איך להשמש מהם, והם מדברים בדברים האסורים על פי דין, וכשיהיה יושב ודומם ולא יסייע עמם בספוריהם כלל, יחשב בעיניהם כמשתגע, בודאי דאסור. ועל זה וכיוצא בזה אמרו חז"ל 'מוטב לאדם שיקרא שוטה כל ימיו' ואל יהיה רשע שעה אחת לפני המקום, ויזרו עצמו בשעת מעשה בכל כחותיו לעמוד על נפשו ויהיה נכון לבו בטוח, כי שכרו יהיה עבור זה מה' יתברך עד אין קץ, כמאמר חז"ל, 'לפום צערא אגרא. ואיתא באבות דרבי נתן, כי פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער, (ובאורו, כי דבר מצוה או לפרוש מדבר אסור שבא לו על ידי צער, שכרו מאה פעמים יותר ממצוה אחרת כמותה, שבא לו שלא בצער). ועל עת כזה בודאי שייך מאמר חז"ל במדרש, 'כל רגע ורגע שאדם חוסס פיו, זוכה לאור הגנוז, שאין כל מלאך ובריה יכול לשער'. המודר להעלות א. ש. ב. ת. תח.

אבו יקרה

פעם בא לפני רבי ישראל סלנטר, שוחט תלמיד חכם וירא שמים, ואמר שרצונו לעזוב את משרת השחיטה. "זו אחריות כבדה, וליבי נוקפני שמוא אכשל במלאכה זו", הסביר.

שאלו רבי ישראל: "ממה בדעתך להתפרנס אם תעזוב את השחיטה?"

השיב השוחט: "בדעתי לעסוק במסחר".

קרא רבי ישראל בהתרגשות: "תמנהי עליך. אתה חושש ממלאכת השחיטה, שאין בה אלא לאו אחד של איסור 'נבלה', ואינך חושש מעסקי המסחר שכרוכים בהם כמה וכמה אזהרות ואיסורים - 'לא תגזול', 'לא תחמוד', 'לא תעשוק', 'לא תנונ', 'לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו', ועוד ועוד מצוות לא-תעשה ועשה?".

הספר "קן משולח"

הלכות שילוח הקן ועניניו עפ"י הפשט וע"ד הסוד

מאת הגאון הגדול

כמהר"ר אלעזר זאב רז שליט"א

ערוך בטוב טעם ודעת, מהמקורות בש"ס ועד אחרוני דורנו
הלכה למעשה

מתובל בדברי אגדה ובסגולות, עם תמונות

ניתן להשיג בפל': 054-845-6041 או 052-764-7844

הגליון לרפואת
עליזה בת שושנה תחי'

הגליון יוצא לאור על ידי מוסדות "מתן תורה" (ע"ר). ת.ד. 57124 ירושלים

www.MatanTorah.org

לקבלת הגליון בדוא"ל שלחו לי: dvartoral@gmail.com